

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Gát Ákos Bence

**Az európai uniós jogállamiság-közpolitika kialakulásának átfogó
jogi és politikatudományi elemzése**

Doktori (PhD) értekezés

TÉZISFÜZET

Témavezető:

Dr. Téglási András

Budapest, 2021

1. A KUTATÁS AKTUALITÁSA, CÉLJA, TÉMÁJA

Az Európai Unióban az elmúlt évtizedben központi témává vált a jogállamiság kérdése. Az uniós intézmények, a nyugati sajtótermékek, külföldi szakértők és nemzetközi háttérű NGO-k rendre jogállamisági hiányosságokra utaló bírálatokat fogalmaznak meg egyes európai uniós tagállamokkal, köztük Magyarországgal szemben, kifogásolva bizonyos nemzeti jogszabályokat, politikai intézkedéseket. Az Európai Unión belül a jogállamiság kérdésének az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke szerint szemben folyamatban lévő eljárások is különleges aktualitást adnak.

Az értekezés célja, hogy tudományos szemszögből áttekintse az Európai Unióban zajló jogállamisági vitát. Az elemzés kifejezetten a vita dinamikáját, jogi, politikatudományi és intézményi vetületeit kutatja. A disszertációnak nem célja tételesen állást foglalni az elmúlt évtizedben Magyarországgal kapcsolatban felmerült egyes konkrét jogvitákban, helyette bevezeti az európai jogállamiság-politika mint új európai politika fogalmát, és ezen keresztül a maga komplexitásában vizsgálja az európai jogállamisági jelenséget. Az európai uniós jogállamiság-politika egészét illetően fogalmaz meg tudományos érvekkel alátámasztott következtetéseket kitérve a jogállamiság-politika háttérében álló, vagy annak következményeként megjelenő jogi, logikai és világnézetbeli különbségekre. Az értekezés a bevezető részben vizsgálja az új európai politika középpontjába állított jogállamiság fogalmát, ugyanakkor összességében nem a jogállamiság elvi definíciós kérdéseire, kritériumainak jogdogmatikai vizsgálatára, hanem a köré épített európai politika elemzésére helyezi a hangsúlyt.

A tagállamok feletti uniós jogállamiság-kontrollt vizsgáló elemzések általában axiómaként fogadják el, hogy egyes uniós tagállamokban veszélyben van a jogállamiság, amire az Európai Uniónak szükségszerűen reagálnia kell. Ezek a munkák ezért főként arra a kérdésre összpontosítanak, hogy az Unió milyen eszközökkel tudna hatékonyan fellépni a „jogállamiságot megsértő” tagállamokkal szemben és lényegében csak a preferált eszközök tekintetében térnek el egymástól. Disszertációmban ezzel szemben új megközelítést alkalmazok azáltal, hogy a jogállamisági vitát szélesebb perspektívából, átfogóbban elemzem, rávilágítva számos, eddig kevésbé ismert összefüggésre.

2. A DISSZERTÁCIÓ MÓDSZERTANA

Kutatásomat az államtudományra jellemző pluridiszciplináris alapokra helyezem, dolgozatomban a jogi és a politikatudományi elemzés eszközeit alkalmazom. Többek között elemzem, hogyan jelent meg és milyen fejlődésen ment keresztül a jogállamiság fogalma az uniós alapszerződések szövegében. Ehhez a jogi szemszögű vizsgálódáshoz egyszerre alkalmazom a történeti és a retrospektív összehasonlító módszert, mellyel igyekszem a vizsgált uniós jogállamiság-politikát precíz jogi kontextusba helyezni.

A jogi összehasonlító módszert a dolgozat későbbi részeiben is alkalmazom. A jogállamisági kondicionalitás kérdéskörének vizsgálata során tételesen összevettem a témában alkotott uniós rendeletre vonatkozó európai bizottsági javaslat szövegét a végül elfogadott rendelettel, valamint az Európai Tanács e rendelethez fűzött értelmező megállapításaival. Ezzel a módszerrel tudományosan beazonosíthatóvá válnak a rendelettel kapcsolatos legfőbb jogi és politikai vitás kérdések, a megalkotott kompromisszumok és a rendeletet továbbra is terhelő ellentmondások.

Az értekezés során elemzem az Európai Unió Bírósága jogállamiság-politikához kapcsolódó joggyakorlatát is, ahol közvetlenül a bírósági ítéletekből, azok kronológiai fejlődéséből és egymással való összevetéséből vonok le logikai következtetéseket induktív módszerrel. A vizsgált bírósági ítéleteket különböző kategóriákba rendszerezve szemléltetem a jogállamisággal kapcsolatos uniós bírósági joggyakorlat alakulását.

A dolgozatban általánosságban véve gyakran használom az uniós intézmények különböző jogi, illetve puha jogi dokumentumainak nyelvtani, logikai elemzési módszerét. A helyenként alkalmazott leíró technikával a későbbi önálló, kritikai megfigyeléseimet igyekszem tényszerű jogi alapokra helyezni.

Az értekezésben a politikatudományi elemzés módszereit is sűrűn alkalmazom. A disszertáció politikaelemzési eszközeinek kiválasztása során jelentős mértékben támaszkodtam a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetem és az ÉNA (École nationale d'administration) közös képzésén folytatott politikatudományi tanulmányaimra. Az említett képzés meghatározó kiinduló pontja volt az a megállapítás, mely szerint az Unió megértéséhez nem elegendő annak alapos jogi ismerete, tisztában kell lenni a jogot alkotó és alkalmazó intézményi, politikai és egyéb, széles értelemben vett érdekképviselői szereplők politikai súlyával, érdekeivel és hatalmi relációival is. Az egyes szakpolitikák alakulását számos szereplő közötti, állandóan alakulásban lévő erőviszonyok és versengés határozza meg, amelyet a Pierre Bourdieu által kidolgozott, egy adott politikával kapcsolatban a különböző szereplők koalícióit modellező mező-elmélet („théorie des champs”) segítségével hatékonyan lehet elemezni.¹

A disszertáció során ebből a megfontolásból kiindulva – ahhoz, hogy az uniós jogállamiság-politikáról minél valóságosabb tudományos ábrázolást adhassak – különös hangsúlyt fektetek a jogállamiság-politika alakulását meghatározó erőcsoportokra, azok belső összetételére, dinamikáira, interakcióra, valamint a különböző csoportok közötti, a kiválasztott európai, vagy nemzeti szintér függvényében is változó erőviszonyokra.

A jogállamiság-politika elemzése során szintén jelentős módszertani inspirációs forrást jelentett számomra Patrick Hassenteufel politikaelemzési módszertani eljárásokat részletesen bemutató könyve.² Hassenteufel szerint a politikaelemzés három fő kérdésként azt szükséges vizsgálni,

---

¹ Bourdieu, Pierre: *Propos sur le champ politique*. Presses universitaires de Lyon, Lyon, 2000.

²Hassenteufel, Patrick: i. m.

hogy miért hoznak létre egy politikát, hogyan viselkednek az érintett szereplők, és milyen hatást vált ki a közhatalommal felruházott intézmények cselekvése.³ A politika megértéséhez vizsgálni szükséges az adott politika alapjait, motivációját, kimondott, vagy kimondatlan céljait, cselekvési eszközeit, alanyait. Egy adott politika kialakulása szempontjából különös tekintettel kell lenni arra, hogy mikor és milyen módon definiálták az adott politika alapját adó problémát, mikor, milyen körülmények között tűzték a politikai napirendre,⁴ milyen döntéseket hoztak a nevében és azok hogyan valósultak meg konkrétan.⁵ A politikaelemzés szempontjából a megoldandó problémát, amelyre a vizsgált politika hivatkozik, sosem tekinthetjük adottnak, magától értetődőnek. A probléma onnantól létezik, hogy egy vagy több szereplő definiálja azt.⁶ A médiának különös szerepe lehet az ilyen értelemben vett problémaalkotásában,⁷ hiszen segíthet dramatizálva⁸ a közvélemény elé tárni a jelenséget. A disszertációban ezekre a módszertani megfontolásokra építve foglalkozom részletesen a jogállamiság uniós szintű problematizálásának kontextusával, meghatározó mérföldköveivel. A dolgozatban sajtócikkeket is hivatkozok, amelyek kettős szerepet töltenek be. Egyrészt segítenek dokumentálni a jogállamiság-politika kialakulásának egy-egy fontosabb fejleményét, másrészt egyben illusztrálják is a média által az uniós jogállamiság-politika építésében betöltött problematizáló szerepet.

Hassenteufel szerint egy adott politika megértéséhez a politikát alakító szereplőket a lehető legszélesebb körben szükséges vizsgálni, beleértve az állami és nem állami szereplőket is.⁹ Az adott politika egymással interakcióban lévő szereplők közös konstrukciója,¹⁰ ezért ezt az interakciót is szükséges vizsgálni.¹¹ Meg kell figyelni, hogy a beazonosított szereplők hogyan versengenek egymással annak érdekében, hogy saját érdekeiknek megfelelően kontrollálhassák a politika megvalósítását.¹² Amint azt az előzőekben már említettem, a dolgozatomban a szereplők ilyen szemszögű vizsgálatára is vállalkozom.

Végezetül a politikaelemzés során figyelemmel kell lenni az adott politika szimbolikus elemeire is, így a különböző beszédek, jelentősebb közleményeket, kommunikációs üzeneteket is be kell vonni az elemzésbe,¹³ valamint meg kell vizsgálni, hogy milyen, a szereplőket egységes koalíciókba sorakoztató közös hiedelemrendszerek¹⁴ figyelhetők meg a vizsgált politika mentén.

---

³Uo.9. o.

⁴Uo. 9. o. és 43. o.

⁵Uo. 9. o.

⁶Uo. 43. o.

⁷Uo. 43. o.

⁸Uo. 51. o.

⁹Uo. 19. o., 187. o.

¹⁰Uo. 115. o.

¹¹Uo. 151. o.

¹²Uo. 110. o.

¹³Uo. 37. o.

¹⁴Uo. 121. o.

A felhasznált források tekintetében egyszerre támaszkodok a primer és szekunder források elemzésére. Kutatásaim során az uniós alapszerződések, jogszabályok, egyéb jogi és „puha jogi” dokumentumok, közlemények, állásfoglalások, szakvélemények széles skáláját elemzem. Az uniós intézmények dokumentumain túl vizsgálom más nemzetközi szervezetek, különösen az Európa Tanács Velencei Bizottsága releváns dokumentumait, valamint különböző civil szervezetek által készített szakmai és politikai anyagokat. Ezen kívül a dolgozat elkészítéséhez igyekeztem minél szélesebb körben feldolgozni a jogállamisággal, különösen annak kutatási témám szempontjából releváns aspektusaival kapcsolatos magyar, valamint külföldi, francia és angol nyelvű szakirodalmat.

Kutatásaim kezdeti szakaszában húsz, különböző politikai és intézményi háttérű, magyar és külföldi szakemberrel, politikussal készítettem mélyinterjút az uniós jogállamiság-politika témakörében.¹⁵ Az interjúk listáját elhelyeztem a dolgozat mellékletében, de az interjúalanyok többségének kérését tiszteletben tartva a disszertációba az interjúalanyokra való konkrét, név szerinti hivatkozás nélkül építettem be a beszélgetések során kapott információkat.

Végül, disszertációm megírásakor jelentős mértékben támaszkodtam saját szakmai tapasztalataimra is. Külföldön töltött egyetemi éveim alatt már a 2010-es évek elejétől közlelő követhetem a Magyarország és az Európai Unió közötti közjogi, politikai nézeteltérések alakulását. Az Európai Parlament különböző területein végzett munkám során közvetlenül figyelhettem meg az európai intézményrendszer és politikai logika működését. Igazságügyi minisztériumi munkámnak köszönhetően ismerem Magyarország e kérdéskörben képviselt álláspontját.

2. KUTATÁSI KÉRDÉSEK ÉS HIPOTÉZISEK

Az értekezésben az alábbi fő kutatási kérdésekre keresem a választ:

1. kutatási kérdés: Kik által, mikor és hogyan vált az Európai Unió belüli jogállamiság-védelem uniós szintű politikai kérdéssé?

1. hipotézis: Az uniós jogállamiság-kontrollt a jelenlegi politikai diskurzus gyakran az Európai Unió eredendő, legalapvetőbb feladataként jeleníti meg. Ezt a helyzetábrázolást azonban feltevésem szerint nem igazolja az EU jogtörténete. Az uniós alapjogvédelem hosszú fejlődésen ment keresztül, mire eljutott mai formájáig. A tagállamok feletti uniós jogállamiság-kontroll kérdése a leginkább a 2010-es évtized speciális politikai kontextusában került az Unió intézményi és politikai napirendjének középpontjába, melyben a jelen kor politikai és intézményi szereplői játszottak meghatározó szerepet.

2. kutatási kérdés: Melyek voltak az európai jogállamiság-politika kialakulásának főbb mérföldkövei?

---

¹⁵Az interjúalanyok teljes listáját a disszertáció melléklete tartalmazza.

2. hipotézis: Az Európai Unió politikai szereplői és intézményei 2010-től folyamatosan napirenden tartották a tagállamok feletti uniós jogállamiság-védelem kérdését. Lépésről lépésre építették ki az e célt szolgáló intézményi eszköztárat, amelynek főbb elemei a Bizottság 2014-es jogállamisági kerete, a Tanács jogállamisági párbeszéde, a Bizottság éves jogállamisági jelentése és bizonyos szempontból a jelenleg vitatott költségvetési kondicionalitási szabályok.

3. kutatási kérdés: Milyen politikai csoportok, milyen érdekek és politikai nézetek mentén alakították ki az uniós jogállamiság-politikát?

3. hipotézis: A jogállamiság-politika kialakításában jelentős szerepet játszott a klasszikus, jobb és baloldal közötti politikai törésvonal. Az európai politikai pártok és nemzeti tagpártjaik közötti versenyen túl a jogállamiság-politika alakulását a nemzeti és szupranacionális szint érdekütközései, valamint az egyéni politikai és intézményi érdekek, hatalmi harcok is jelentősen befolyásolták.

4. Kutatási kérdés: Milyen szerepet játszik az Európai Unió Bírósága az uniós jogállamiság-politika építésében?

4. hipotézis: Az Európai Unió Bírósága kezdetekben nem vett részt explicit módon a jogállamisággal kapcsolatos európai vitákban. A 2010-es évek elején születtek ugyan bírósági döntések, amelyek közvetetten kapcsolhatók voltak ezekhez a vitákhoz, de nem létezett kifejezetten a jogállamiság tagállami helyzetével kapcsolatos joggyakorlat. A 2010-es évek végén fordulat következett be, a Bíróság több olyan ítéletet is hozott, amely arra enged következtetni, hogy a Bíróság joggyakorlat-fejlesztésén keresztül a jogállamisági viták egyre aktívabb szereplőjévé válik.

5. kutatási kérdés: A jogállamiság-politika különböző kommunikációs narratívái (politikai keretezései) miként tükrözik az egyes politikai csoportok közötti versenyt?

5. hipotézis: A jelenleg az európai politikai színtéren folyó vita több aspektusból is értelmezhető. Az Európai Unióban jelenleg zajló vita „jogállamiság”-vitaként történő ábrázolása csak egy a lehetséges narratívák közül, amely a vitában részt vevő egyik erőcsoport megközelítését tükrözi. A másik fél lényegében ugyanezt az európai vitát a nemzeti szuverenitás jelentőségéről, valamint a bevándorlásról szóló vitaként értelmezi.

6. kutatási kérdés: A versengő kommunikációs narratívák mögött milyen mélyebb törésvonalak húzódnak meg?

6. hipotézis: A jogállamisági, nemzeti függetlenségi, vagy bevándorlási narratívák által leírt európai vita az Európai Uniót megosztó mélyebb elvi, világnézetbeli és értékrendi különbségekre vezethető vissza. A vitában elfoglalt álláspontot alapvetően meghatározza a felek nemzeti szuverenitáshoz, föderalizmushoz, demokráciához, liberalizmushoz és a politikai cselekvés legitimációs forrásaihoz való hozzáállása.

3. AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLAT, BIZONYÍTÁST NYERT TÉZISEK FEJEZETENKÉNT ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

A fenti hipotéziseket részletesen vizsgálva a dolgozatban bebizonyítom azt az alaptézist, hogy a különböző európai uniós politikai és intézményei szereplők a jogállamiság körüli politikai, jogi vitákon keresztül célzatosan egy új európai politikát hoztak létre. A jogállamiság-politikán keresztül az uniós intézmények és az ezek működését befolyásoló érdekcsoportok szoros ellenőrzés alá kívánják vonni a különböző tagállamokat olyan kérdésekben is, amelyek nem tartoznak az Európai Unió hatáskörébe, és ezért az Unió meglévő eszközei nem lennének alkalmazhatók rájuk.

1. hipotézisemet, mely szerint az uniós jogállamiság-kontroll nem az Unió alapvető jogtörténeti célkitűzésére vezethető vissza, hanem a jelen kor politikai és intézményi manővereinek eredménye a 4. és 5. fejezetekben igazolom. A 4. fejezetben bemutatom, hogy bár a jogállamiság-politika kialakítói a jogállamiságot az Unió alapvető, történelmi fundamentumaként aposztrofálják, a jogállamiságra való hivatkozás csak viszonylag későn került be az uniós alapszerződésekbe. A jogállamiságra történő első utalások a Maastrichti Szerződéssel jelentek meg, de még akkor sem olyan formában, amely utalt volna arra, hogy az Unió hivatott lenne ellenőrizni a jogállamiság helyzetét a tagállamokban. A jogtörténeti vizsgálódáson keresztül arra is rávilágítok, hogy az alapjogvédelem tekintetében a Római Szerződést követő évtizedekben a tagállami intézmények fogalmaztak meg követelményeket az európai intézményrendszerrel szemben. A 1990-es évekig az uniós alapjogvédelem fő kérdése az volt, hogy az uniós intézmények kellően biztosítják-e az állampolgárok alapvető jogainak tiszteletben tartását. A dilemmát egyrészt az Európai Unió Bírósága oldotta fel azzal, hogy joggyakorlatán keresztül az alapjogvédelmet az uniós jog részévé tette. Másrészt, a szerződésekben megjelentek az uniós értékekre, alapvető jogelvekre történő utalások és megszületett az Európai Unió Alapjogi Chartája. Az uniós alapjogvédelem kérdéskörében jelentős fordulatot az Amszterdami Szerződés hozott. Az Unió alapszerződésébe ekkor került először beillesztésre olyan rendelkezés, amely lehetővé tette annak vizsgálatát, hogy a tagállamok tiszteletben tartják-e az EU alapvető értékeit. Az Amszterdami Szerződéssel bevezetett mechanizmust, amely lehetővé tette annak megállapítását, hogy egy tagállam súlyosan megsérti az Unió alapelveit, a Nizzai Szerződés is megtartotta, valamint olyan eljárással bővítette ki, amely már abban az esetben is alkalmazható, ha az értékek súlyos megsértésének a veszélye fennáll. Ezek az eljárások találhatók meg a jelenleg hatályos EUSZ 7. cikkben is.

Az 5. fejezetben részletesen bemutatom, hogy a 7. cikk szerinti eljárások alapszerződésbe foglalása önmagában még nem vezetett volna a jogállamiság-politika kialakulásához. Utóbbihoz arra volt szükség, hogy a jogállamisági vitákat tartósan az európai politikai és intézményi napirendre tűzzék. Ehhez a 2010-es magyarországi országgyűlési választásokat követő, speciális politikai és közjogi kontextus szolgáltatott ürügyet. A Fidesz-KDNP

pártszövetség a választásokon kétharmados felhatalmazást kapott a választóktól és gyorsütemű gazdasági és jogi reformokba kezdett, melynek egyik legszemléletesebb példája az Alaptörvény elfogadása volt. A változtatásokat a magyarországi ellenzék és az európai baloldal éles kritikákkal illette, az európai intézmények, nemzetközi és civil szervezetek pedig szintén szkeptikusan fogadták. Az európai politikai és intézményi térben, valamint a nemzetközi médiaorgánumban folyamatosá váltak a Magyarországgal kapcsolatos viták. Utóbbiak tárgyát először egy-egy olyan kormányzati intézkedés képezte, amellyel kapcsolatban az Unió politikai intézményei aggályokat fogalmaztak meg. Később már olyan vitáknak lehettünk szemtanúi, amelyek általában véve kérdőjelezték meg, hogy Magyarországon (később pedig Lengyelországban) érvényesül-e a jogállamiság. A jogállamiságra való hivatkozás a két ország tagállami kormányzataival szemben megfogalmazott általános politikai bírálatok állandó elemévé vált, a jogállamisági viták ezáltal rögzültek az Unió politikai napirendjén és lehetővé tették, hogy a jogállamiság fogalma köré építve új európai politikai jöjjön létre.

2. hipotézisemet, mely szerint az Európai Unió politikai és intézményi szereplői 2010-től folyamatosan napirenden tartották a tagállamok feletti uniós jogállamiság-kontroll kérdését és lépésről lépésre építették ki az e célt szolgáló intézményi eszköztárat, a már fent bemutatott 5. fejezeten túl a 6., 7. és 8. fejezetekben igazolom. A 6. fejezetben rávilágítok arra, hogy előbb négy tagállam, majd az Európai Parlament fogalmazott meg először javaslatokat a jogállamiság fogalmára építő, a tagállamokat ellenőrzés alá vonó európai politikára. Dánia, Hollandia, Finnország és Németország külügyminiszterei 2013. március 6-án levélben fordultak az Európai Bizottság elnökéhez, melyben kérték a jogállamiság rendszeres ellenőrzését lehetővé tevő új eljárások kialakítását, és végső esetben pénzügyi szankciós eszközöket is előírányoztak a „jogállamiságot sértő” tagállamokkal szemben. Az Európai Parlament nem sokkal később, 2013. július 3-án fogadta el a Magyarországot bíráló Tavares-jelentésen alapuló állásfoglalását, amely szintén felszólította a Bizottságot, hogy hozzon létre egy, a jogállamiságot ellenőrző új mechanizmust.

A 7. fejezetben részletesen bemutatom, hogy ezt követően milyen jogállamiság-ellenőrző mechanizmusok és tervek jöttek létre és ezek milyen viszonyrendszerben állnak egymással. A 7.1. alfejezetben a hagyományos kötelezettségzegési eljárásokkal összevetve elemzem az Európai Bizottság 2014. március 11-én bevezetett jogállamisági keretét. Jogi és politikatudományi szempontból levezetem, hogy a Bizottság jogállamiságra hivatkozó új eszköze által hogyan terjesztette ki a tagállamok feletti nyomásgyakorlási képességét olyan területekre, amelyek nem tartoznak az Európai Unió hatáskörébe. A 7.2. alfejezetben bemutatom a Tanács Jogi Szolgálatának szakvéleményét, amely szerint a Bizottság a jogállamisági keret létrehozásával megsértette az uniós jog alapjait, mert olyan vizsgálatait mechanizmust alakított ki, amelyre az Alapszerződések nem biztosítanak jogalapot. Ezt követően elemzem a Tanács által 2014. december 16-án, a bizottsági jogállamisági kerettel szembeni alternatívaként bevezetett, jogállamisági párbeszédet. Bemutatom, hogy ez az eszköz eredetileg nagy hangsúlyt

fektetett a tagállamok szuverenitásának tiszteletben tartására, mielőtt a 2010-es évek általános jogállamiság-politikai tendenciáit követve elmozdult volna az egyes tagállamok mélyrehatóbb vizsgálata felé. A 7.3. alfejezetben elemzem az Európai Parlament 2016. október 25-én elfogadott állásfoglalását, amely a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus létrehozását javasolta a Bizottságnak. Az Európai Parlament ezzel egy minden országot minden évben folyamatosan vizsgáló, robosztus jogállamisági mechanizmus létrehozását kezdeményezte. A Parlament által javasolt mechanizmus a jogállamisági kerethez képest kisebb hatalmat biztosított volna a Bizottságnak, míg jelentősen növelte volna a Parlament jogállamisági vizsgálódásokban játszott szerepét. A 7.4. alfejezetben elemzem a három intézmény által bevezetett, vagy bevezetni kívánt jogállamisági mechanizmusok viszonyrendszerét, valamint azok gyakorlati megvalósulását, illetve a megvalósulás hiányának okait. Rávilágítok például arra az ellentmondásra, hogy a Bizottság 2017. január 17-én kategorikusan elutasította az Európai Parlament által javasolt éves jogállamisági ellenőrző mechanizmus gondolatát, később azonban, 2019. július 17-én mégis hasonló elven alapuló éves jogállamisági jelentési rendszer létrehozását jelentette be. Az új mechanizmus, amely minden évben minden tagállamot vizsgálat alá von, erőteljes hasonlóságot mutat a Parlament által korábban követelt mechanizmussal, azzal a különbséggel, hogy a bizottsági éves jelentés a hatalmat továbbra is a Bizottság kezében összpontosítja. A Bizottság éves jogállamiság jelentési rendszerét a 7.5. alfejezetben vizsgálom részletesen, bemutatva azt is, hogy keletkezési körülményei összefüggenek egyes politikai erők 2019-es európai parlamenti választási érdekeivel. A 8. fejezetben jogi és politikatudományi szempontból is részletesen elemzem a költségvetési kondicionalitási rendeletet mint lehetséges uniós jogállamisági eszközt. Az elfogadott rendeletet a Bizottság eredeti rendeletjavaslatával összevetve, valamint az ezzel kapcsolatos európai tanácsi következtetéseket is elemezve, rámutatok a rendelettel kapcsolatos értelmezési dilemmákra. Rávilágítok, hogy a rendelet elviekben az uniós költségvetés védelmét hivatott szolgálni, egyes politikai erők azonban a 2010-es években kialakult uniós jogállamiság-politika további kiegészítő, pénzügyi szankciós eszközöként kívánják felhasználni. A disszertációban ezeken keresztül részletesen tárgyalom az uniós jogállamiság-politika kialakulásának fő mérföldköveit.

A 3. hipotézist, mely szerint az uniós jogállamiság-politika kialakításában jelentős szerepet játszottak a klasszikus, jobb és baloldal közötti politikai törésvonalak, a nemzeti és szupranacionális szint érdekütközései, valamint az egyéni politikai és intézményi érdekek, hatalmi harcok, részben már a 6., 7. és 8. fejezetek is alátámasztják. A 13. fejezetben további, főként politikatudományi vizsgálódásokat végzek, amelyek keretében részletesen felvázolom a jogállamiság-politika körül kialakult két ellentétes erőcsoport felépítését, főbb szereplőit, belső dinamikáit és működési logikáit. Megállapítom, hogy a jogállamiság-politika alakulására és megvalósulásának módjára nemcsak a jogállamiság-politikát támogató és az azt ellenző két erőcsoport szembenállása volt hatással, hanem azt az egyes erőcsoportokon belüli politikai,

intézményi szereplők közötti konkurencia is jelentősen befolyásolta. Bemutatom, hogy az erőcsoportok belső összetétele és hatalmi pozíciói folyamatosan változnak. Ábrával is illusztrálva rámutatok, hogy az egyes erőcsoportok erőviszonyai eltérőek a nemzeti és az európai szintéren, ami arra ösztönzi az ellentáborokat, hogy olyan eszközöket találjanak, amelyek segítségével mindkét szintéren növelhetik befolyásukat.

A 4. hipotézist, mely szerint az Európai Unió Bírósága jogállamisági vitákhoz való hozzáállása jelentősen megváltozott az elmúlt években, és a Bíróság is a jogállamiság-politika egyre aktívabb szereplőjévé vált, a 9., 10., 11. és 12. fejezeteken keresztül igazolom, melyekben elemezem és rendszerezem a Bíróság jogállamisággal kapcsolatos joggyakorlatát. A 9. és 10. fejezetben rávilágítok arra, hogy a Bíróság kezdetekben távol maradt a jogállamiság körül kialakult európai politikai vitáktól. Ezt bizonyítják a 9. fejezetben vizsgált, Magyarországhoz kapcsolódó, a bírák nyugdíjkorhatárának csökkentésével és az adatvédelmi hatóság függetlenségével kapcsolatban hozott ítéletek. Ezek az ügyek tartalmukat tekintve kapcsolódtak az Unió politikai színterein zajló jogállamisági vitákhoz, a Bíróság vonatkozó ítéleteiben azonban került a jogállamiságra való hivatkozást. Ez annál is inkább jelentőségteljes, hogy – ahogy azt a 10. fejezetben bemutatom – a Bíróság számos más esetben, amelyek nem kapcsolódtak a jogállamisági vitákhoz, már hivatkozott a jogállamiság elvére. A 11. és 12. fejezetekben bemutatom, hogy a Bíróság joggyakorlata a 2010-es évek második felében ment keresztül számottevő változáson. Ekkor több olyan ítélet született, amelyben a Bíróság egyre egyértelműbben fogalmazott meg politikai szempontból is releváns üzeneteket a tagállamok jogállamisági helyzetével kapcsolatban. Az AJSP ítéletben a Bíróság korábbi ítéleteihez képest részletesebben értekezett a bírói függetlenség jelentőségéről, megvalósulásának kritériumairól és mindezt a jogállamiság fogalmából vezette le. A 12. fejezetben bemutatásra kerülő ítéletek pedig már azt bizonyítják, hogy a Bíróság a 2010-es évek végén egyre közvetlenebbül kezdett el fellépni a többi európai uniós intézmény oldalán a lengyel bírói függetlenség körül zajló uniós jogállamisági vitában. Joggyakorlatát ráadásul úgy fejlesztette ebbe az irányba, hogy közben jelentősen kiterjesztette hatáskörét a hagyományosan a tagállami szuverenitáshoz kapcsolódó területekre.

Az 5. hipotézist, mely szerint az Európai Unióban jelenleg zajló vita „jogállamiság”-vitaként történő ábrázolása csak a vitában részt vevő egyik tábor megközelítését tükrözi, és lényegében ugyanez a politikai vita más szemszögből a nemzeti szuverenitás jelentőségéről, vagy a bevándorlásról szóló vitaként is leírható a 14.1. alfejezetben bizonyítom be. Bemutatom, hogy a jogállamisági narratíva miként biztosít versenyelőnyt az európai politikai vitában részt vevő egyik erőcsoport számára és hogyan kényszerül folyamatos védekező pozícióba az ezen a narratíván keresztül támadott másik politikai csoport. Ezt követően rávilágítok, hogy a jogállamisági narratíván keresztül megtámadott csoport akkor tudja hatékonyan képviselni álláspontját az európai politikai szintéren, ha kilép a számára eredendően hátrányos jogállamisági narratívából és üzeneteit más narratíva mentén közvetíti a tagállami és az európai

színtéren. Levezetem, hogy a tagállamok politikája felett mind szorosabb ellenőrzést követelő jogállamisági narratívának kézenfekvő ellenpontját képezi a tagállami nemzeti függetlenség és szuverenitás megőrzésére építő politikai diskurzus. A tagállami és európai szinten is jelentős közfigyelmet kiváltó 2015-ös bevándorlási válsággal olyan kérdés került az európai viták középpontjába, mely alkalmasnak bizonyult a szuverenitásra építő diskurzus konkrét, az európai állampolgárok által is megtapasztalható jelenségen keresztül érzékeltetésére. Ezáltal lehetőség nyílt a jogállamisági narratíva hatékony ellensúlyozására, az európai vitákban a felek egyenlőbb eséllyel állhattak ki meglátásaik mellett.

A 6. hipotézist, mely szerint a jogállamisági, nemzeti függetlenségi, vagy bevándorlási narratívák által leírt európai vita az Európai Uniót megosztó mélyebb elvi, világnézetbeli és értékrendi különbségekre vezethető vissza, a 14.2. alfejezetben bizonyítom. Itt mutatom be azokat az Európai Uniót általában jellemző, mélyebb elvi vitákat, amelyek a jogállamisági viták mögött is meghúzódhatnak. Alapvető, általános elvi vita tárgyát képezi, hogy az Európai Uniónak a szuverén nemzetek együttműködését kell-e megtestesítenie, vagy a föderális elképzeléseken alapuló Európai Egyesült Államok eszméje felé kell-e haladnia. Levezetem, hogy a tagállamokat egyre teljesebb és egyre szorosabb ellenőrzés alá vonó jogállamiság-politika építése a föderális elképzeléseknek kedvez. Rávilágítok arra a jelenségre is, hogy az Európai Unió, amely legitimitását a demokratikus felhatalmazás helyett elsősorban más forrásokból származtatja (technokrata szakértelem, „függetlenség”, civil szervezetekkel való szoros együttműködés), a jogállamiság-politikán keresztül a tagállamok demokratikus legitimitációval rendelkező intézményei (nemzeti parlamentek, felelős kormányok) által hozott intézkedéseket kérdőjelezi meg. Ezáltal a jogállamisági vitákban közvetetten a különböző politikai legitimitációs források is konkurálnak egymással. Végezetül megállapítom, hogy a jogállamisági viták felszínre hozzák a modern európai országok alkotmányos berendezkedését egyszerre meghatározó demokratikus és liberális elv közötti ellentéteket. Míg a jogállamiság-politika keretében bírált tagállamok a demokratikus elv érvényesülését részesítik előnyben, addig az európai intézmények a demokráciát korlátozni hivatott liberális elvre helyezik a hangsúlyt, amit a jogállamiság elvének abszolút előtérbe helyezése is jelez.

A dolgozatban többször visszatérek a jogállamiság alapfogalmára és a különböző fejezeteken keresztül bemutatom, hogy az uniós jogállamiság-politika nem a jogállam klasszikus alkotmányos védelmét szolgálja, hanem az Európai Unión belüli hatáskör- és hatalommegosztással összefüggő politikai harcok eszköze. A jogállamiság kifejezés bár „alkotmányos színezetet biztosít” a jelenleg is zajló politikai vitáknak, ez önmagában nem elegendő ahhoz, hogy az uniós jogállamisági kontrollt megalapozott jogi, alkotmányos vizsgálódásnak tekinthessük.

4. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA

Kutatásom fő tudományos eredményei röviden az alábbiak szerint foglalhatók össze:

1. Az európai uniós jogállamisági viták egy új európai politika létrehozásával állnak összefüggésben, mely arra törekszik, hogy szoros ellenőrzés alá vonja a tagállamokat olyan kérdésekben is, amelyek nem tartoznak az Európai Unió hatáskörébe, ezért az Unió meglévő eszközei nem lennének alkalmazhatók rájuk.
2. Az uniós jogállamiság-kontroll nem az Unió alapvető jogtörténeti célkitűzésére vezethető vissza, hanem a jelen kor politikai manővereinek eredménye.
3. Az Európai Unió politikai és intézményi szereplői 2010-től folyamatosan napirenden tartották a tagállamok feletti uniós jogállamiság-kontroll kérdését és lépésről lépésre építették ki az e célt szolgáló intézményi eszköztárat.
4. Az uniós jogállamiság-politika kialakítását komplex politikai és intézményi érdekrendszerek befolyásolták.
5. Az Európai Unió Bírósága jogállamisági vitákhoz való hozzáállása jelentősen megváltozott az elmúlt években, melynek eredményeképpen a Bíróság is a jogállamiság-politika egyre aktívabb szereplőjévé válik.
6. Az Európai Unióban jelenleg zajló vita „jogállamiság”-vitaként történő ábrázolása csak a vitában részt vevő egyik tábor megközelítését tükrözi. Ugyanez a politikai vita más, a nemzeti függetlenséget és szuverenitást a középpontba helyező olvasatból is megközelíthető.
7. Az uniós jogállamisági vitában elfoglalt álláspontot alapvetően meghatározza a felek nemzeti szuverenitáshoz, föderalizmushoz, demokráciához, liberalizmushoz és a politikai cselekvés legitimációs forrásaihoz való hozzáállása.
8. Az uniós jogállamiság-kontroll nem független, objektív, alkotmányjogi vizsgálatot jelent, hanem az európai uniós intézmények és a működésüket befolyásoló politikai erők számára szolgáltat eszközt ahhoz, hogy minél szélesebb körű politikai felügyelet alá vonhassák a tagállamokat.

5. GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁG

Doktori értekezésemben a jelen kor egyik kiemelt magyarországi és európai uniós közéleti kérdését dolgozom fel tudományos igénnyel. Az egyes uniós tagállamok – különösen Magyarország – és az Európai Unió közötti kapcsolatokat meghatározó jogállamisági vitákat vizsgáló elemzés hasznos lehet a politikai és közigazgatási döntéshozók, valamint a tagállami diplomáciai testületekben és az európai uniós intézményekben tisztséget betöltők számára. Tekintettel arra, hogy a téma napi szinten és fokozódó intenzitással jelenik meg a médiában is, az elemzés reményeim szerint a közélet iránt érdeklődő minden állampolgár számára tanulságosnak bizonyulhat.

Kifejezett célkitűzésem, hogy tudományos, elvi szintű elemzéseim, megfigyeléseim a gyakorlatban is hasznosíthatók legyenek, és segítsenek eligazodni a 2010-es évtizedet és immár a 2020-as évtized elejét is meghatározó, európai jogállamisági vitákban. Többéves, folyamatos kutatómunkán keresztül összegyűjtöttem, értelmes, logikus rendbe helyeztem és kritikus szemmel elemeztem az Európai Unió jogállamisággal kapcsolatos eseményeit és törekvéseit. Igyekeztem felkutatni és tényekkel alátámasztva megvilágítani a háttérben meghúzódó jelenségek okait és lényegét. Az értekezésben mindvégig hangsúlyt fektettem arra, hogy a jogállamisággal kapcsolatban meghozott európai intézményi és politikai döntéseket elhelyezzem az európai jog és politika tágabb összefüggéseiben, és rámutassak a legfontosabb tendenciákra.

A dolgozatban kézikönyvszerűen visszakereshetők az uniós jogállamiság-politikával kapcsolatos főbb jogszabályok, puha jogi dokumentumok, intézményi és uniós bírósági döntések, jogállamisági mechanizmusok elemzései. Az így megfogalmazott megállapítások és érvrendszer adott esetben forrásként segítheti, inspirálhatja nemcsak a tudományos világban dolgozó szakembereket, hanem a jogállamisági vitákban résztvevő szereplőket is.

Disszertációm reményeim szerint abban is segíthet, hogy a magyarok jobban megismerjék az Európai Unió komplex érdekrendszereinek működését. Idegen nyelvű fordítás esetén pedig hozzájárulhat ahhoz is, hogy a külföldi országok polgárai kiegyensúlyozottabb képet kaphassanak a nyugati-európai sajtó címlapjain gyakran szereplő, Magyarországot érintő európai vitákról.

Végezetül, dolgozatommal igyekszem bizonyítani, hogy a tagállamok feletti uniós jogállamisági kontroll kérdésköre nemcsak az európai fősodor által meghatározott keretek között vizsgálható, hanem az ettől eltérő, kreatív, önálló, újszerű megközelítés is érdemi tudományos eredményekhez vezethet. A jelen disszertáció ezáltal remélhetőleg további kutatásokhoz is kiindulópontot, inspirációs forrást szolgáltathat.

6. AJÁNLÁSOK

Disszertációból általában következik, hogy az Európai Unióban a jogállamiság nevében hozott intézkedéseket ajánlott kellő jogi és politikatudományi távolságtartással kezelni. A jogállamiságra hivatkozó újabb és újabb vitákat, valamint a tagállamokat érő kritikákat érdemes mindig szélesebb kontextusban elhelyezni. A tagállamokat a jogállamiság nevében bíráló uniós intézmények gyakran úgy tüntetik fel magukat a jogállamisági vitákban, mintha képesek lennének objektíven vizsgálni a tagállamok politikai folyamatait, holott ezen intézmények működését, jogállamiságra hivatkozó militáns fellépését szövevényes mögöttes érdekrendszer határozza meg. Ez a megállapítás nem csak az Unió politikai (vagy politikaiként működő) intézményeire, azaz az Európai Tanácsra, a Tanácsra, a Parlamentre és a Bizottságra igaz. Adott esetben szintén releváns lehet az Európai Unió Bírósága tekintetében, amely politikatudományi szempontból egyes esetekben politikai szerepet tölthet be.

A jogállamisági vitákban különös figyelemmel kell vizsgálni a különböző döntéseknek az Európai Unió és a tagállamok közötti hatáskörmegosztásra gyakorolt hatását. A hatáskör-átruházás elve az összes uniós intézményt köti, amelyre a tagállamok a jogállamisági vitákban is megalapozottan hivatkozhatnak. Ez alól az Európai Unió Bírósága sem képez kivételt. A Bíróság autoritásának és döntéseinek tiszteletben tartása – amely kiemelten fontos az európai jogrend koherenciája szempontjából – nem zárja ki, hogy a tagállamok esetleges szerződésmódosítás esetén olyan korrekciós elemeket javasoljanak, amelyek erősebben garantálnák, hogy a Bíróság tiszteletben tartsa a tagállamok uniós Alapszerződésekben rögzített hatásköreit és szuverenitását.

Az uniós intézmények tagállamokkal szemben megfogalmazott jogállamisági bírálataiban rendszeresen összekeveredő jogi és politikai megfontolások szükségessé teszik, hogy a bírált tagállam védekezésében egyaránt mozgósítsa a jog és a politika eszközeit. Az egyes kritikák tételes, precíz jogi érveléssel történő cáfolata alapvető fontosságú, hiszen segíthet a tények felé terelni a vitákat. Bár sokszor úgy tűnhet, hogy az egyes bírálatok tételes cáfolata nem képes változtatni az egyes országokkal kapcsolatban kialakított összképen, a tények, valamint a vitás kérdések különböző olvasatainak rögzítése sohasem hasztalan eljárás. Fontos üzenetet közvetíthet azok felé, akik nem elégszenek meg az egyoldalú megállapítások feltétel nélküli elfogadásával. Ugyanakkor, ahogyan a bírálatok sem korlátozódnak a jog területére, az erre adott válaszoknak is szükségszerűen mobilizálni kell a politika eszköztárát is. Az uniós jogállamisági vitákkal kapcsolatban például fontos, hogy a bírált fél is megtalálja azt a módot, amelyen keresztül hatékonyan közvetítheti álláspontját a nemzeti és európai szintéren egyaránt. Ez szükségszerűen magában foglalja az uniós intézmények által diktált jogállamisági diskurzus megkérdőjelezését, vagy árnyaltabb megközelítését. Az egyes tagállamokkal szembeni jogállamisági bírálatok megfogalmazása és hatása nagyban függ a mindenkorai politikai erőviszonyoktól, amely politikai szövetségépítéssel alakítható.

Az EUSZ 2. cikkben rögzített értékek, köztük a jogállamiság elve az európai uniós intézményekre nézve kötelezők. Ugyanakkor az uniós jogállamisági vitákból szembetűnően hiányzik az a kérdésfeltevés, hogy az uniós intézmények tiszteletben tartják-e a jogállam elveit. Maradéktalanul megvalósul-e például az uniós intézmények működésének és döntéshozatalának joghoz kötöttsége? Milyen mértékben képesek az uniós jogszabályok biztonságot teremteni az uniós politikai szereplők önkényével szemben? Ennek ellenőrzésére elképzelhető lenne egy, az uniós intézmények működését a jogállam szempontjából ellenőrző monitoring testület felállítása. Az uniós jogállamiság-politikát működtető intézmények is hitelesebben tűnhetnének fel, amennyiben a tagállamok jogállamisági helyzetének vizsgálata mellett, a reciprocitás jegyében vállalnák, hogy alávetik magukat a tagállamok által működtetett, folyamatos jogállamisági ellenőrzésnek.

7. A SZERZŐ PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE

Gát Ákos Bence: *Duel Amical: pour la citoyenneté européenne à travers le pluralisme d'idées et le débat respectueux*. In: *Dialogues et diversités francophones. Actes du colloque du 20 septembre 2013 organisé à l'occasion de l'inauguration du Centre universitaire francophone de l'Université de Szeged*. SZTE, Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet, Szeged, 2014. 56-59. o.

Gát Ákos Bence: *Bevándorlás: Miért vannak a franciák nehéz helyzetben?* In: *Nemzeti Érdek*, 13-14. szám, 2015. 46-49. o.

Anfrol, Michel: *De Gaulle Európa Képe: a Nemzetek Európája*. In: *Nemzeti Érdek*, 13-14. szám, 2015. 20-25. o. (sajtó alá rendezte: Gát Ákos Bence)

Gát Ákos Bence: *L'Union européenne et l'Europe centrale avec un regard hongrois*. In: Moreno, Laurent: *Regard croisés sur l'actualité européenne: contributions des étudiants du Master en études internationales. Cahiers du centre universitaire francophone*. Centre universitaire francophone de l'Université de Szeged, Innovariant, Algyő, 2016. 7-25. o.

Gát Ákos Bence: *Záró előadás. Az Értékek Európája konferenciasorozat keretében megrendezett, a Gaullizmus: az állam, a jog és nemzeti szuverenitás szerepe a modern európai demokráciákban c. konferencián elhangzott előadás összefoglalója*. Századvég Alapítvány, Budapest, 2016.

Gát Ákos Bence: *The Living Memory of de Gaulle, Michel Anfrol talks to Ákos Bence Gát*. In: *Hungarian Review*, Volume VII, numero 3. 2016. 22-30. o.

Gát Ákos Bence: *De Gaulle emlékezete: Beszélgetés Michel Anfrollal, a Charles de Gaulle Alapítvány Baráti Tagozatának elnökével*. In: *Magyar Szemle*, Új folyam XXV. 5-6. szám, 2016. 19-26. o.

Gát Ákos Bence: *Émergence d'une politique publique européenne de l'Etat de droit à travers le cas hongrois*. ENA/ Paris 1 Panthéon-Sorbonne mesterképzése keretében készített szakdolgozat, 2017.

Mathieu, Bertrand: *A jog a demokrácia ellen?* Századvég Kiadó, Budapest, 2018. 245 o. (szaknyelvi fordítás, lektorálás, magyar szöveg gondozása és magyarázó jegyzetek készítése)

Gát Ákos Bence: *Küzdelem az európai szintéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései*. Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány, Budapest, 2019. 264 o.

Fábián Emese–Gát Ákos Bence: *Bevándorlás Franciaországban*. In: Besenyő János–Miletics Péter–Orbán Balázs (szerk.): *Európa és a migráció: tanulmánykötet*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2019. 402-434. o.

Gát Ákos Bence: *La genèse et la relation des différents instruments de la politique publique européenne de l'État de droit*. In: *Jogelméleti Szemle*, 2020/1. 17-33. o.

Gát Ákos Bence: *Az alapjogok és a jogállamiság szerepének változása az európai integrációban*. In: *Acta Humana*, 2020/1. 83-95. o.

Bólya Boglárka–Gát Ákos Bence–Kiss Lilla Nóra–Traser Julianna Sára: *Konferencia-összefoglaló: Dialogue on the Future of Europe – How to Build a More Effective and Genuinely Strong Union? A koronavírus-válság európai uniós intézményi kihívásokkal kapcsolatos tanulságai. A szubszidiaritás és a tagállamok alkotmányos identitásának szerepe az EU demokratikus rendszerében*. In: *Fontes Iuris*, 2020/3. 59-62. o.

Gát Ákos Bence: *Analysing the new Rule of Law Mechanism of the European Commission: Origins, contexts and questions about of the first Annual Rule of Law Report*. In: *Jogelméleti Szemle*, 2020/4. 18-27. o.

Gát Ákos Bence: *Az Európai Unió Bírósága jogállamisággal kapcsolatos ítélezési tendenciái*. In: *Jogelméleti Szemle*, 2021/1. 112-145. o.

Gát Ákos Bence: *Az uniós jogállamiság-politika koronavírus tesztje*. In: Koltay András–Török Bernát (szerk.): *A járvány sújtotta társadalom*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. 339-354. o.

Gát Ákos Bence: *The Covid-19 test of the EU's policy on the rule of law*. In: *Public Governance, Administration and Finances Law Review*, Vol. 6, No 1. (2021)

Megjelenés alatt:

Gát Ákos Bence: *The Genesis of the EU's Rule of Law Mechanisms Applied Against Central European Member States*. In: *Central European Papers*. (Várható megjelenés: 2021)

Egyéb, interneten megjelent tudományos, ismeretterjesztő cikkek:

Gát Ákos Bence: *Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje*. 2020. március 30. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/03/30/az-europai-unio-es-a-jogallamisag-az-elmult-evtized-trendje>

Gát Ákos Bence: *Késik az Európa Jövőjéről szóló konferenciasorozat*. 2020. június 24. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/06/24/kesik-az-europa-jovojerol-szolo-konferenciasorozat>

Gát Ákos Bence: *The rule of law debate and the Covid-19 pandemic: towards an ever divided Union?* 2020. június 26. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/06/26/the-rule-of-law-debate-and-the-covid-19-pandemic-towards-an-ever-divided-union>

Gát Ákos Bence: *Ami a State of the Union beszédből kimaradt: Hogyan garantálható a jogállamiság az uniós intézményekben?* 2020. szeptember 16. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/09/16/ami-a-state-of-the-union-beszedbol-kimaradt-hogyan-garantalhato-a-jogallamisag-az-unios-intezmenyekben>

Gát Ákos Bence: *Missing from the State of the Union speech: How can the rule of law be guaranteed in the EU institutions?* 2020. szeptember 16. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/09/19/missing-from-the-state-of-the-union-speech-how-can-the-rule-of-law-be-guaranteed-in-the-eu-institutions>

Gát Ákos Bence: *Európa a pártpolitika csapdájában.* 2020. október 27. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/10/27/europa-a-partpolitika-csapdajaban>

Gát Ákos Bence: *A koronavírus hatása az európai diplomáciára.* 2020. október 29. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/11/10/a-koronavirus-hatasa-az-europai-diplomaciara>

Gát Ákos Bence: *Jogállamisági jelentés: egyre több fórumon vonhatják kérdőre egymást a tagállamok.* 2020. november 11. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/11/12/jogallamisagi-jelentes-egyre-tobb-forumon-vonhatjak-kerdore-egymast-a-tagallamok>

Gát Ákos Bence: *A jogállamiság-vita mögött meghúzódó uniós intézményi harcok.* 2020. december 4. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/12/04/a-jogallamisag-vita-mogott-meghuzodo-unios-intezmenyi-harcok>

Gát Ákos Bence: *Az Európai Unió 2020-ban VIII. – A jogállamiság-politika előretörése.* 2021. január 6. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/06/az-europai-unio-2020-ban-viii-a-jogallamisag-politika-eloretorese>

Gát Ákos Bence: *Az EU Alapjogi Chartája - kiforgatott instrumentum?* 2021. február 9. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/02/09/az-eu-alapjogi-chartaja-a-kiforgatott-instrumentum>

Gát Ákos Bence: *Jogellenes próbálkozás Magyarország és Lengyelország megbüntetésére.* 2021. március 9. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/03/09/jogellenes-probalkozas-magyarorszag-es-lengyelorszag-megbuntetesere>

Gát Ákos Bence: *Charter of Fundamental Rights of the European Union: a reinterpreted instrument?* 2021. március 31. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/03/31/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union-a-reinterpreted-instrument>

Gát Ákos Bence: *Az Európai Bíróság szerepvállalása az uniós jogállamiság-politikában.* 2021. május 11. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/05/11/az-europai-birosag-szerepvallalasa-az-unios-jogallamisag-politikaban>

Gát Ákos Bence: *Háttérinformációk a Bizottság éves jogállamisági jelentéséhez.* 2021. július 24. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/07/24/hatterinformaciok-a-bizottsag-eves-jogallamisagi-jelenteséhez>

Gát Ákos Bence: *Konferencia Európa jövőjéről: hogyan gondolkodjunk a távoli Európáról?* 2021. október 11. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/10/11/konferencia-europa-jovojerol-hogyan-gondolkodjunk-a-tavoli-europarol>

Gát Ákos Bence: *Az Európai Parlament szükséges reformjáról.* 2021. október 27. <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/10/27/az-europai-parlament-szukseges-reformjarol>

8. A SZERZŐ ÖNÉLETRAJZA

Gát Ákos Bence Szegeden született 1989. július elsején. Általános iskolai és gimnáziumi tanulmányait a Szegedi Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskolában és a Szegedi Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumban végezte kitűnő tanulmányi eredménnyel. A francia nyelvet általános iskolában kezdte tanulni, majd tanulmányait a gimnázium francia-magyar két tanítási nyelvű tagozatán folytatta. A gimnáziumi évek alatt az Országos Középiskolai Tanulmányi versenyen francia nyelvből 6. helyet érte el. Szerkesztője, majd főszerkesztője volt az „Újságvári” című diákújságnak, tanulmányi eredményeimért és a diákközösségben vállalt aktív részvételéért gimnáziumi Emlékéremben részesült. Francia, angol és történelem tárgyakból tett emelt szintű érettségit, utóbbit francia nyelven. Az érettségi során az érettségi bizottság dicséretében részesült. Francia, angol és spanyol felsőfokú nyelvvizsgával rendelkezik, ezen kívül egy évig tanult katalánul, valamint több alkalommal oroszul.

Felsőfokú egyetemi tanulmányait a Párizsi Politikatudományi Egyetem (Sciences Po Paris) dijoni közép-európai kampuszán kezdte 2008-ban a burgundiai régió, majd a francia állam ösztöndíjasaként, mely keretében 2011-ben politikatudományi alapidiplomát szerzett. A 2010-2011-es tanévet az egyetemi curriculumba integrált Erasmus ösztöndíj keretében a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen végezte közigazgatási és politikatudományi szakon, ahol spanyol, katalán és angol nyelven hallgatott órákat. 2013-ban szerzett európai gazdasági szakjogász mesterdiplomákat Párizsban és Strasbourgban, a Sciences Po Paris Jogi Iskolájában, valamint a Strasbourgi Egyetemen. 2016 és 2017 között a Francia Kormány ösztöndíjasaként a francia Nemzeti Közigazgatási Iskola (École Nationale d'Administration - ÉNA) keretében közigazgatási diplomát, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen pedig politikatudományi mesterdiplomát szerzett.

Szakmai gyakorlatait a Gide Loyrette Nouel nemzetközi ügyvédi irodában, valamint két alkalommal az Európai Parlamentben végezte. 2014 elején a Szegedi Tudományegyetem Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézetében dolgozott, 2014 júniusától dolgozik az Igazságügyi Minisztériumban. Előbb a Miniszteri Kabinetben volt tanácsadó, később, 2019-től az Európai Unió Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságon lett főosztályvezető, amely feladatkört jelenleg is betölti. 2015 és 2016 között a Századvég Alapítvány munkájában működött közre elemző kutatóként, 2018-ban az Európai Parlament elnöki kabinetében volt jogi tanácsadó. 2019-től a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Európa Stratégia Kutatóintézetében tudományos segédmunkatárs. Egyetemi éve alatt alapította a Duel Amical – vitapolitika.hu honlapot, amely többnyelvű, nemzetközi vitacikkek publikálásával igyekszik hozzájárulni az európai országok közötti ismeretterjesztéshez és tiszteletteljes párbeszédhez. Több magyar és francia lapban jelentek meg cikkei Magyarországot és Franciaországot érintő közéleti témákról, 2017-ben és 2018-ban rendszeresen nyilatkozott magyar és francia rádiós és televíziós műsorokban.

Eddigi pályafutása során mindig nagy hangsúlyt fektetett a tudományos tevékenységekre. Egyetemi éveitől kezdve nemzetközi konferenciákat szervezett Franciaországban az Alaptörvényről, Magyarország közjogi fejleményeiről és a közép-európai térség Európai Unióban betöltött szerepéről. 2016-ban az Igazságügyi Minisztérium és a Századvég Alapítvány bevonásával Budapestben nagyszabású nemzetközi konferenciát szervezett a Nemzeti Közszerződési Egyetemen az állam, a jog és a szuverenitás modern demokráciákban betöltött szerepének gaullista felfogásáról. Ezen kívül több hazai és külföldi konferencián adott elő. 2014-től francia nyelvű mesterkurzust tart a Szegedi Tudományegyetemen Magyarország rendszerváltást követő meghatározó politikai eseményeiről, 2016-ban vendégelőadó volt a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. 2018-ban elvégezte Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor „A jog a demokrácia ellen?” című könyvének magyar szaknyelvi fordítását és szöveggondozását, 2019-ben pedig saját könyve jelent meg „Küzdelem az európai szinten – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései” címmel. 2019-ben nyert felvételt a Nemzeti Közszerződési Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájába, amely keretében tovább élénkíthette tudományos tevékenységét és mélyíthette az uniós jogállamiság-politikával kapcsolatos kutatásait. A Magyar Tudományos Művek Tárában jelenleg tizenkilenc magyar, angol és francia nyelvű tudományos publikációt jegyez. Rendszeresen jelennek meg angol és magyar nyelvű cikkei az Európa Stratégia Kutatóintézet honlapján és tart előadásokat különböző tudományos és szakmai fórumokon.

Munkássága során igyekszik a magyar fiatalok szakmai és tudományos fejlődését segíteni. 2016-ban tagja volt a Párizsi Politikatudományi Egyetem közép-európai kampusza felvételi bizottságának és a Central European Law Conference for Students nemzetközi konferencia zsűrijének. Szervezője és felvételi bizottsági tagja az NKE és az Igazságügyi Minisztérium együttműködésében megvalósuló Nemzetek Európája Karrierprogramnak, 2021-ben tagja volt az Országgyűlés elnöke, az igazságügyi miniszter és az Európai Bizottság Magyarországi Képviselőtársaság vezetője által meghirdetett Magyarország és a közép-európai térség az Európai Unióban, az Európai Unió a világban” című pályázat bírálóbizottságának.